

ХУКУКИЙ ЧОРРАХА

НОДИР ҲУЖЖАТ

Маълумки, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг 1995 йил 21 декабрь ва 1996 йил 29 августдаги қонулари билан тасдиқланган Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик Кодексининг 1997 йил 1 марта кучга киритилиши ёш, мустақил давлатимиз хаётида муҳим босқич бўлади, десак хато қимламиз. Тан олиш керакки, мустақил давлатчиликимиз тарихида ҳали бундай йирик ҳажмли хукукий ҳужжат яратилмаганди.

Янги Фуқаролик Кодекси 1199 та моддани ўзида жамлаган 6 бўлим, 71 бобдан иборат.

Мазкур Кодекс ҳақида сўз юритар эканмиз, унинг айrim жиҳатларига тўхтамоқимиз. Ҳуш, «Фуқаролик Кодекси»нинг асосий вазифаларни нималардан иборат? Энг аввало, у жамиятда мавжуд ижтимоий-иктисодий тизимини хукукий негизини ташкил этади, уни мустаҳкамлайди, мана шу йўналиша фуқаролик муносабатларини иштирокчилари бўлмиш жисмоний ва юридик шахслар ҳамда давлатнинг фоалиятини рағбатлантиради, уларнинг ўзаро муносабатларини тартиби солади. Кодекснинг 2-моддасидан кайд этилганидек, «фуқаролик муномаласи иштирокчилари рининг хукукий тозимини, мулк хукуки ва бошқа ашёйий хукуқларини, интеллектуал фоалият натижаларига бўлган хукуқларнинг вужудга келиш асосларини ҳамда уларни амалга ошириш тартибини белгилайди, шартнома мажбуриятларни ва ўзга мажбуриятларни, шунингдек, бошқа мулкни ҳамда у билан боғлиқ шахсий мунулкни муноса-

батларни тартиби солади».

Маълумки, назарийчиларимиз хукук ва ахлоқ нормаларини ўзаро фарқлайдилар. Албатта, бу муҳим нарса. Зеро, ахлоқ нормалари кенг ва тури-туман бўлиб, унинг ҳамма кирраларини хукук даражасига олиб чумкин. Мазкур кодексда илк бор ашёйий хукуқлар характеристларни. Яъни, мулкдор бўлмаган шахсларнинг ашёйий хукуқларни янада мустаҳкамланади.

Фуқаролик кодекси айнан хукук нормаларини кентайтиши, уни бойитиш бобида бир погона «сакраш» буди. Буни биз кодекснинг «Иш муномаласи оидатлари, маҳаллий одат ва анъанадар» деб номланган 6-моддасидан яъзол кўрамиз. Яъни, «Гайдбркорлик фоалиятининг бирон-бир соҳасига вужудга келтан ва кенга кўлланиладиган, қонун ҳужжатларила низарада тутилмаган хулк-атвор қоидаси, бирон-бир ҳужжатда ёзилганлиги ёки ёзилмаганинига қаттий назар, иш муномаласи оидати деб ҳисобланади.

Фуқаролик қонун ҳужжатларida тегиши

нормалар бўлмаган тақдирда, бу муносабатларни тартиби солида маҳаллий одат ва анъанадар кўлланилади».

Дарвоже, фуқаролик-хукукий муносабатларини марказида мулк ва мулкни

нумулкни тартиби солади».

Бу борада кодекс бир қатор янгиликлар «яратди».

Хусусан, мулк хукуқига янгича тушунча берилади, унда қаттий таъкиданланганник, «мулк хукуки муддатсидир» (ФК 164-модда).

Мазкур кодексда илк бор ашёйий хукуқлар

характерларни. Яъни, мулкдор бўлмаган шахсларнинг ашёйий хукуқларни янада мустаҳкамланади. Оммавий мулк эса республика ва маҳаллий тузилмалар мулкидан иборат давлат мулкни хисобланади. Оммавий мулк объектлари давлатнинг мутлоқ эгалитига бўлган ер, ер ости бойликлари, сув, ҳаво, табиий бойликлар, тарихий ёѓгорликлар, бюджет маблағлари, олтин, валюта заҳиралари ва ҳоказолар бўлиши чумкин.

Республика мулкими Республика Олий Мажлиси, Ўзбекистон Президенти, Республика хукумати ёки улар махсус вакил қилган органлар тасаруф килиладилар...

Умуман, фуқаролик кодекси ҳақида сўз очар эканмиз, унинг ҳозирги давр руҳи билан суроригланти, мавжуд масалаларга ҳозиржавоблигини эътироф этамиз.

Негаки, фуқаролик кодекси иштирокчиларнинг тенглигини, мулкнинг дахлизилигини, шартномаларга эркинлигини, хусуси ишларга бирон-бир кишининг ўзбошимчалик билан аралашишига йўл қўйилади.

Фуқаролик кодекси иштирокчиларнинг тенглигини, мулкнинг дахлизилигини, шартномаларга эркинлигини, хусуси ишларга бирон-бир кишининг ўзбошимчалик билан аралашишига бўлиши чумкин.

Ер учтақасига доимий эзаличилини ва ундан фойдаланиш хукуки;

4. Сервитут хукуқлари (ФК 165-модда).

Бундай нормаларнинг киритилишини мулкдорларнинг хукуқ ва қонунг манбафтаришини ҳимоя қилиш, қолаверса, мулкнинг тақдирита лоҳайди булмаслик билан изоҳлаш чумкин.

Фуқаролик кодексининг 167-моддаси Ўзбекистон Республикасида мулкни

нумулкни тартиби солади.

Хукуқларни яратиш ва оператор бошқарни

хукуки;

2. Мерос килиб қолдириладиган ер учтақасига умрబд эзаличилини;

3. Ер учтақасига доимий эзаличилини ва ундан фойдаланиш хукуки;

4. Сервитут хукуқлари

(ФК 165-модда).

Бундай нормаларнинг киритилишини мулкдорларнинг хукуқ ва қонунг манбафтаришини ҳимоя қилиш, қолаверса, мулкнинг тақдирита лоҳайди булмаслик билан изоҳлаш чумкин.

М. БАРОТОВ,

Тошкент давлат юридик

институти ўқитувчиси.

ОКТЕПАЛИКЛАР ҚУВОНЧИ

Нурмамат АЛМУРОДОВ

олган суратлар.

Жомбой дон маҳсулотлари комбинатидаги сўнгги пайтларда сифатли маҳсулот тайёрланмоқда. Бунда янги технологиялар ўрнатилгани, ишчи ва хизматчиларнинг меҳнатга муносабати ўзгаралгани мумкин омили бўлмоқда.

СУРАТЛАРДА: чилангарлар Фанур Мирҳайдаров, Эдуард Лим дастгоҳи синаф кўрмоқда; ишчи Юсуфжон Рассоқов.

Нурмамат АЛМУРОДОВ

АВТОТРАНСПОРТ: ИЛГОР ТАЖРИБА

Бундан бир неча йил муваккадам «пай», «дивиденд» каби сўзлар корхонамизнинг ишчи-хизматчилари учун нотаниш бўлиб, унинг мөхияти, фойда-зарари тўғрисида аниқ тушунчага эга эмас эди.

Шунда бош ҳисобчи, иктиносидин, умуман, раҳбар ҳодимлар ҳайдовчиликларда таъминчиларни ўтасидаси тушунтириш ишларини опиб боришади. Бу таъдир эса ўз самарасини бериши. Кунчилик акция сотиб ола бошлади. Мен буларни ишма учун тилга опилямади.

Гап шундаки, автокорхонадаги очин тўйдаги ҳиссадорлик жамиятига айлантирилган. Мехнат ахли асосан, Сирдарье ГРЭСи курилиши трестига, вилоятдаги пахта тозалаш заводлари, сув ҳужжатига курилиши ташкилотларига хизмат кўрсатади. Жамоамиз жода ахил. Улар орасида 20-30 йил меҳнат стажига эга ҳайдовчилар билан бирга ҳар қандай топшарикни юнгилдагидек бажара оладиган ўнлаб ёшлиар бор. Биз ани шу кишиларга сияниб, бамаслаштади шу юрттаганини таъфайли сезиларни ютуқлашга эришашамиз. Бунда, албатта, мулк шаклининг ўзгариган ҳам мухим омили бўлаётди.

Масалан, корхонамиз дастлабки йиллек вилоятда энг юкори кўрсаткичига эришади. Режалар ортигидан билин Бажарилади. 160 та машина ёрдамида бир неча минлион тоин на ҳам ҳужжат юклари белгиланган манзилларга бетапофот етказиб берилади.

1995 йилда 7443 дона акция чиқарилди, уларнинг ҳар бирин 300 нафар ишчи-хизматчига 100 сўмдан сотилган эди. Йил якнида – галвий сувдан ютуқлашганда эса бир дона акция учун 202 сўмдан дивиденда бўлип олади.

Олдик. Бу машинадар туман ва вилоят

аколигига тўй на позимотларни ўтказишида.

Бу машиналар туман ва вилоят

аколигига тўй на позимотларни ўтказишида.

Уларни пешкашларни ўтказишида.

Хамоамиз жадиди.

Рахматулла ҚАРШИБОЕВ,

Холос туманидаги 71-Фарҳод автомобиль

корхонаси -- очик турдаги ҳиссалорлик

жамияти бошқарувининг расини

ТАВАККАЛЧИ ЭМАС, ЎЙЧИ ЎЮТАДИ

Олдик. Бу машинадар туман ва вилоят аколигига тўй на позимотларни ўтказишида. Уларни пешкашларни ўтказишида.

Ишчи-хизматчиларни ўтказишида.

Бу машиналар туман ва вилоят

аколигига тўй на позимотларни ўтказишида.

Уларни пешкашларни ўтказишида.

Хамоамиз жадиди.

Рахматулла ҚАРШИБОЕВ,

Холос туманидаги 71-Фарҳод автомобиль

корхонаси -- очик турдаги ҳиссалорлик

жамияти бошқарувининг расини

ошаси.

Хамоамиз жадиди.

Рахматулла ҚАРШИБОЕВ,

Холос туманидаги 71-Фарҳод автомобиль

корхонаси -- очик турдаги ҳиссалорлик

жамияти бошқарувининг расини

ошаси.

Хамоамиз жадиди.

Рахматулла ҚАРШИБОЕВ,

Холос туманидаги 71-Фарҳод автомобиль

корхонаси -- очик турдаги ҳиссалорлик

жамияти бошқарувининг расини

ошаси.

Хамоамиз жадиди.

Рахматулла ҚАРШИБОЕВ,

Холос туманидаги 71-Фарҳод автомобиль

корхонаси -- очик турдаги ҳиссалорлик

жамияти бошқарувининг расини

ошаси.

Хамоамиз жадиди.

Рахматулла ҚАРШИБОЕВ,

Холос туманидаги 71-Фарҳод автомобиль

корхонаси -- очик турдаги ҳиссалорлик

жамияти бошқарувининг расини

ошаси.

Хамоамиз жадиди.

Рахматулла ҚАРШИБОЕВ,

Холос туманидаги 71-Фарҳод автомобиль

корхонаси -- очик турдаги ҳиссалорлик

жамияти бошқарувининг расини

